Náučný chodník Ďarmotským chotárom

Kraj:	Nitriansky
Okres:	Nitra
Geomorfologická jednotka:	Podunajská pahorkatina
Geologická jednotka:	neogénna panva
Chránené územie:	žiadne
Prístup:	bus Golianovo
Východisko:	Golianovo, kultúrny dom
Trasa:	Golianovo: kultúrny dom – poľnohospodárske družstvo – vodná nádrž Golianovo – vinohrady – kultúrny dom
Dĺžka:	9,7 km, prevýšenie 123 m
Čas prechodu:	3 h
Počet zastávok:	10
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: kultúrno-historické, prírodovedné, archeologické

Typ chodníka: samoobslužný, okružný, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: 2012

Aktuálny stav: Informačné panely sú v dobrom stave, niektoré mierne vyblednuté (2019). Pozri aj poznámku 2 nižšie.

Textový sprievodca: nie je

Kontakt: Občianske združenie Ďarmoty, Golianovo 388, 951 08 Golianovo

Poznámky: (1) Náučný chodník nie je v teréne vyznačený. Ani informačné panely neobsahujú mapu či plán jeho trasy. (2) Názvy a číslovanie informačných panelov nie je celkom v zhode s ich prehľadom uvedenom v rohu každého z panelov. Existujú rôzne panely označené zhodným poradovým číslom a p.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie v obmedzenej miere.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Golianovo. Obec v Žitavskej pahorkatine juhovýchodne od Nitry pri potoku Kadaň. Geologické podložie územia obce budujú neogénne morské sedimenty (piesky, prachy, íly) z veľkej časti prikryté pokrovmi pleistocénych spraší a pozdĺž potoka rozdelené úzkou nivou s holocénnymi uloženinami (ílovitými až piesčitými hlinami). Predchádzajúci názov Lapášske Ďarmoty bol zmenený v roku 1948 na počesť Jána Goliana (1906 – 1945), štábneho dôstojníka, brigádneho generála, organizátora a významného predstaviteľa Slovenského národného povstania na strednom Slovensku. Územie bolo osídlené už v praveku. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1156. V 13. storočí obec patrila nitrianskemu hradu, neskôr bola majetkom zemanov Bangyu, Desseöa, Horváthyho, Neveryho a i. Obyvateľstvo sa zaoberalo poľnohospodárstvom a domácou výrobou plátna pre vlastnú potrebu i na predaj. V budove zemianskej kúrie z polovice 18. storočia sídli obecný úrad. Rímskokatolícky kostol Krista Kráľa pochádza z roku 1937. Od roku 2003 sa v obci každoročne v prvú augustovú sobotu konajú celoslovenské furmanské preteky. Celoslovenským unikátom je tzv. rodová galéria v blízkom okolí obecného úradu, ktorá si jednoduchými tabuľkami so základnými údajmi pripomína významných obyvateľov obce. Z čias dávno minulých prezentuje príslušníkov miestnych zemianskych rodov, ale aj richtárov a starostov a ďalších rodákov, ktorí sa stali významnými osobnosťami. Okrem kňazov ide napr. aj o univerzitného profesora fyzického geografa Pavla Plesníka, bývalého dekana a prodekana Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, celoživotného pracovníka katedry, ktorá je tvorcom tohto portálu náučných chodníkov. Jeho meno i pamätnú tabuľu nesie aj miestna základná škola.

Vodná nádrž Golianovo. Vodné dielo juhovýchodne od Golianova vybudované v roku 1967 na strednom toku potoka Kadaň, ľavostranného prítoku Nitry, za účelom zavlažovania polí. V súčasnosti slúži ako rybník na chov rýb. Rozloha nádrže je 26 ha a maximálna hĺbka 3 m. Po desiatkach rokov sa v okolí vodnej nádrže vytvoril pás lužného lesa a samotná nádrž je významným biocentrom s výskytom vzácnych druhov rastlín a živočíchov. Do nádrže ústia zľava menšie toky: Tichý kanál, Betlehemský kanál a Veskejský kanál s rôzne rozvinutými brehovými porastmi.

Podunajská pahorkatina. Rozsiahly geomorfologický celok v juhozápadnej časti Slovenska medzi Pezinkom a Trstínom na západe, Šahami a Štúrovom na východe, Sencom, Sereďou, Novými Zámkami a Dunajom na juhu s jazykovitými výbežkami k severu pozdĺž riek k Novému Mestu nad Váhom, Bánovciam nad Bebravou, Zlatým Moravciam, Pukancu a Sebechlebom, tvoriaci severnú a severovýchodnú časť Podunajskej nížiny. Na juhu susedí s Podunajskou rovinou, na západe ju

ohraničujú Malé Karpaty a Považské podolie, zo severu do nej prenikajú ďalšie jadrové (Považský Inovec, Strážovské vrchy, Tribeč, Hornonitrianska kotlina) a na východe vulkanické geomorfologické jednotky (Pohronský Inovec, Štiavnické vrchy, Krupinská planina a Burda). Podunajská pahorkatina sa rozprestiera v oblasti dolných tokov Váhu, Nitry, Žitavy, Hrona a Ipľa (tvoriaceho s Dunajom na juhovýchode slovensko-maďarskú štátnu hranicu) v nadmorských výškach od 103 m (povyše ústia Ipľa do Dunaja) do zhruba 400 m (severovýchodne od Pukanca v cípe zabiehajúcom pozdĺž Sikenice hlboko do Štiavnických vrchov). Povrch pahorkatiny je hladko modelovaný, striedavo rovinný – na nivách a terasách vodných tokov (hliny, piesky, štrkopiesky) či sprašových tabuliach (spraše, sprašové hliny) – a mierne zvlnený až zvlnený – na širokých a plochých chrbtoch so svahmi plytkých i hlbokých dolín a úvalín na erózno-denudačne rozčlenených zvyškoch neogénnych morských a jazerných akumulácií (íly, piesky a štrky), proluviálnych kužeľoch pod úpätiami susediacich pohorí (ostrohranný skelet, zvetralé valúny), ostrovoch naviatych pieskov či vulkanických tufov alebo na miestach postihnutých nerovnomernými tektonickými pohybmi, ktoré sa prezentujú mozaikou lokálnych (zamočiarených) zníženín a (zalesnených) vyvýšenín a náhlymi (pravouhlými) zálomami riečnej siete. V dôsledku tejto pestrosti reliéfu so striedajúcimi sa nápadnými, prevažne severo-južným smerom pretiahnutými paralelnými vyvýšeninami a zníženinami sa člení pahorkatina na 11 geomorfologických podcelkov – dielčích pahorkatín (Trnavská, Nitrianska, Žitavská, Hronská a Ipeľská) a nív (Dolnovážska, Nitrianska, Žitavská, Hronská, Čenkovská a Ipeľská). Neogénne sedimenty, prekryté sprašami a sprašovými hlinami tvoria materskú horninu černozemí a hnedozemí, patriacim k najúrodnejším pôdam Slovenska. Okrem na nich pestovaných obilnín a olejnín tu má výborné prírodné podmienky a dlhú tradíciu aj vinohradníctvo. Lesy sa prakticky nezachovali, s výnimkou miniatúrnych lokálnych zvyškov historických dúbrav či dubohrabín či ostrovov na menej úrodnom podloží (štrky, vulkanity). Na tektonické poruchy viazané prirodzené teplé a studené minerálne pramene (Dudince, Santovka, Levice, Piešťany) doplňajú umelé geotermálne pramene (vrty) (Štúrovo, Podhájska, Poľný Kesov).

Názvy informačných panelov

1. História obce Golianovo
2. Vinohradníctvo a vinárstvo
3. Prírodné prostredie okolia vodnej nádrže
4. História mlynárstva
5. História rybárstva a rybnikárstva
6. História chovu priadky morušovej
7. Trojitý rondel – archeologické nálezisko z eneolitu
8. História ovocinárstva a majerov Betlehem a Kečkéš
9. História osady Tichý dvor
10. História chovu koní a furmanstva

PAVOL PLESNÍK, DrSc.
GEOGRAF, PEDAGÓG

1.História obce
2.Vinohradníctvo a vinárstvo
4.História mlynárstva
5.História rybníkárstva
6.História chovu priadky morušovej

MAPY.CZ